

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Andra Kammaren. N:o 6.

Fredagen den 27 Maj.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr vice talmannen, som under detta sammanträde ledde kammarens förhandlingar, föredrog till en början lagutskottets utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura samt angående tillägg till 15 kap. handelsbalken.

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.

Utskottet hemställde i detta utlåtande, att förevarande proposition måtte af Riksdagen antagas.

För att yttra sig i fråga om föredragnings sättet hade ordet begärts af

Herr Jonsson i Hof, som nu anförde: Jag tager mig friheten hemställa till kammaren, att efter föredragning af första paragrafen öfverläggningen måtte få röra sig omkring hela lagen, och att kammaren sedermera vid de följande paragraferna måtte fatta beslut angående hvarje särskild paragraf efter den ordning, hvori desamma förekomma.

Efter derom af herr vice talmannen gifven proposition biföll kammaren den af herr Jonsson sålunda gjorda framställning.

§ 1 i det framlagda förslaget till lag angående handelsregister, firma och prokura, hvilken § i följd häraf upplästes, var af följande lydelse:

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

”För Stockholm skall hos öfverståthållareembetet, för annan stad hos magistraten eller, der sådan ej finnes, hos vederbörande stadsstyrelse, och för landsbygden hos Konungens befallningshafvande föras handelsregister för inskrifning af de anmälanden, om hvilka i denna lag förmäles eller hvilkas intagande i registret kan varda anorledes föreskrifvet.“

Herr Jonsson i Hof erhöll å nyo ordet och yttrade: Det kan på visst sätt synas vara djerft att våga sig på en opposition emot ett lagförslag, som på förmiddagen blifvit antaget af Första Kammarren till och med, så att säga, i en klump, d. v. s. uppå en enda proposition, utan att de särskilda paragraferna blifvit föredragna; och det kan synas vara ytterligare djerft derföre att den produkt, som föreligger i detta lagförslag, är frukten af en Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t och ett af komiterade i viss mening i internationelt syfte utfördt arbete. Men jag kan dock icke låta förslaget passera alldeles oanmärkt.

Beträffande lagen i dess helhet ber jag att få hänföra mig till hvad flere af högsta domstolens ledamöter anmärkt mot densamma, nemligen att den skulle verka mer till skada än till gagn åtminstone för de mindre näringsidkarne, och att endast de större affärsmännen möjligen skulle kunna hafva någon nytta af den. Det är nemligen att förutse, att med den föreslagna inregistreringen komma att följa icke så obetydliga kostnader förutom besväret att, så fort den minsta förändring inträder i en firma, anmäla densamma. En sådan föreskrift må vara berättigad i fråga om de större affärsmännen, men torde vara alldeles öfverflödigg för de mindre näringsidkarne. Jag tror således icke att denna lags allmänna grund kan vara af den stora vigt, att lagen bör antagas, innan sjelfva basen, som bör ligga till grund för densamma, en ny bolagslag, blifvit godkänd.

Jag skall nu be att få göra några anmärkningar mot en och annan detalj i förslaget, som särskildt synt mig anmärkningsvärd. Först måste jag dock bekänna, att det trägna arbete, som åligger åtminstone ledamöterna i statsutskottet, icke gifvit mig tillräcklig tid att så noga, som jag hade önskat, gå igenom alla detaljerna. Jag skall det oaktadt åtminstone fästa kammarens uppmärksamhet på en, som jag haft mycket svårt att kunna fatta, nemligen 9:de paragrafen. Dess 1:sta moment handlar om enskilda näringsidkare. Det är tydligt och klart. Mom. 2 handlar om firma, bestående af flere personer med solidarisk ansvarighet, och mom. 3 talar om aktiebolag. Men så säges i mom. 4: ”Idkas rörelse af flera personer i bolag under annan form än i mom. 2 och 3 sägs, skall firman utmärka rörelsens beskaffenhet“ etc. Hvilken annan form för bolag afses härmed? Säsom vi veta, känner vår lag icke mer än två slags bolag, nemligen bolag, bestående af personer med solidarisk ansvarighet, och sådana bolag, som äro grundade på lagen om aktiebolag af 1848. Men enligt § 9 i detta förslag skall det tydligen finnas ett tredje slag af bolag. Så uppfattade jag meningen med mom. 4 i 9:de paragrafen, när jag läste det. Men då jag visste att det icke finnes mer än två slags

bolag, så måste jag naturligtvis tänka att meningen var någon annan. Jag gick därför till en ledamot i lagutskottet och bad honom förklara saken för mig, men denne erkände, att det var så länge sedan han studerat förslaget, att han icke kom i håg meningen med momentet i fråga. Slutligen gick jag till högsta domstolens utlåtande öfver lagförslaget och fick då till sist reda på meningen. Momentet skall nemligen syfta på sådana solidariska bolag, som till sin beteckning hafva ett ortnamn och icke personnamn, såsom till exempel en del mejerier, och dessa skulle således tillåtas fortfarande få begagna det namn å firman, som de förut använt. Men hur är det möjligt att komma under fund med denna mening, när man läser momentet. Om högsta domstolens utlåtande beledsagade lagen, så skulle man kunna tänka sig, att hvar och en genom att studera det skulle kunna analysera andemeningen med momentet. Men så är icke fallet, utan allmänheten har endast sjelfva lagen att läsa och söka fatta så godt den kan; och jag tror att mången dervid skall stanna i samma villrådighet som jag rörande meningen med detsamma.

När så är, att det nu icke till följd af Första Kammarens beslut gerna finnes någon utväg att afhjelpa de otydligheter, som föreligga, eller det onödiga att hvarje näringsidkare, huru obetydlig som helst, blott han är skyldig föra böcker, skall underkasta sig denna registrering, ser jag mig nödsakad taga lagen sådan den är eller ock yrka afslag å densamma. Mycket arbete har blifvit nedlagdt på denna lag, och hvarje förslag i lagstiftningsväg, som kan antagas, är af stor vikt, men att antaga en lag, som allmänheten icke kan förstå att tillämpa utan att begå origtigheter och som föranleder omkostnader för att rätta dessa och sannolikt böter, är till ringa gagn, hvarför jag icke heller tvekar att hellre afslå en lag än stadfästa ett förhållande, som ingalunda är tillfredsställande för allmänheten. Man bör aldrig glömma, att det är för allmänheten, man stiftar lagar; och är lagstiftningen sådan, att den icke kan fattas, då må den hellre vara.

På denna grund yrkar jag afslag å första paragrafen.

Vidare anförde:

Herr Lundberg: Vål anser jag det vara ostridigt, att fullständigare och noggrannare lagbestämmelser böra meddelas angående handelsfirmor; men, med särskildt afseende på hvad inom högsta domstolen blifvit härutinnan anmärkt, kan jag för min del icke finna påkalladt eller lämpligt, att nu stadgas, att hvarje enskild handelsidkare, som icke vill begagna någon annan firma än hans namn innefattar, skall vara skyldig att till registrering med åtföljande kostnader anmäla, att han vid utöfningen af sin rörelse och dervid förekommande underskrifter ämnar teckna detta sitt namn. Enligt det högsta domstolens protokoll, som bifogats Kongl. Maj:ts proposition i denna fråga, hafva tvenne justitieråd, hvilka på andra grunder afstyrkt att ifrågavarande lagförslag skulle framläggas för Riksdagen, derjemte förklarat sig anse, att det icke kunde vara till något gagn att enskilde näringsidkare förpligtades att till handelsregister uppgifva

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

sina namn såsom firma, och justitierådet Örbom har särskildt i det afseendet anfört: "För min del anser jag det vara ur rättslig synpunkt både oegentligt och onödigt att enskild person, som idkar näringsyrke ensam utan bolagsmän och med användande allenast af egna för- och tillnamn, skall, såsom förslaget innehåller, vid ansvarspåföljd vara pliktig att anmäla dessa namn, såsom om de utgjorde en firma. För honom åtminstone borde dylik namnanmälan icke vara obligatorisk utan endast fakultativ för den händelse, att han ansåge sig behöfva firmaskydd för sitt namn. Då likväl den vidsträcktare anmälningsskyldigheten, ehuru besvärlig och kostsam, icke synes väcka anstöt hos handelsidkarne sjelfva och för samhället i öfrigt är oskadlig, finner jag mig sakna anledning att hemställa om ändring af förslaget derutinnan". Det lär väl dock vara få handelsidkare, som tagit närmare kännedom om ifrågavarande lagförslag. Enligt statistiska centralbyråns berättelse för år 1880 utgjorde då antalet handelsidkare i riket öfver 16,500, och om härtill läggas de, som i öfrigt äro pligtiga att föra handelsböcker enligt förordningen den 4 Maj 1855, eller fabriksidkare med flere, torde väl antalet af dem, som skulle blifva skyldige göra ifrågaställda anmälan om firma, kunna beräknas uppgå till minst 20,000. Antager man, att för hvarje af dessa till följd af anmälningsskyldigheten uppstode en kostnad af endast fem kronor, skulle kostnaderna för de anmälningar, som redan under första hälften af nästkommande år borde ske, komma att uppgå till 100,000 kronor, enär sådan anmälan skulle göras af alla, som då utöfvade handel eller yrke af ifrågavarande beskaffenhet.

Enligt den öfversigt af främmande länders lagstiftning, som komiterade för uppgörande af lagförslag i förevarande hänseende bifogat sitt yttrande, är väl åliggande för enskilde handelsidkare att göra firmaanmälan stadgadt i Tyskland och Österrike, men icke i England, Frankrike, Holland, Belgien eller Italien, och enligt firmalagar för Danmark och Norge af år 1862 och 1874 är icke heller någon anmälan om firma föreskrifven för andra än bolag och enskild näringsidkare, såvida han vill nyttja en firma, som innehåller annat eller mer än hans eget namn.

Uti Tyskland och Österrike samt Frankrike, Belgien, Holland och Italien lära enligt omnämnda öfversigt af främmande länders lagstiftning firmaanmälningar och förande af handelsregister, der det senare icke såsom numera i Frankrike och Belgien upphört, ske hos domstolar, och de norske komiterade ansågo, att registerföringen borde öfverlemnas till domstolarne; och kunde väl sådant tyckas äfven här i Sverige fortfarande, med anmälningssärendenas upptagande i antingen intecknings- eller något annat af så kallade småprotokollen, böra ega rum, särdeles om skyldigheten att anmäla firma blefve inskränkt till bolag jemte meddelande af de närmare lagbestämmelser, som i afseende härå och i öfrigt till förekommande af missbruk genom begagnande af annan firma än eget namn må erfordras.

Sådant lagtörslaget nu är, anser jag det icke böra bifallas, ehuru jag antager, att, när detsamma af lagutskottet utan reservation tillstyrkts, det skall komma att af Andra Kamraren godkännas såsom

redan skett af Riksdagens Första Kammare; men om det oaktadt, för vinnande af tid till erforderligt närmare öfvervägande af det ej förr än innevarande vecka bordlagda förslaget, återremiss till lagutskottet skulle af någon annan yrkas, är jag benägen deruti instämma; förenande jag mig eljest uti det af Hr Olof Jonsson framställda yrkande.

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

Herr Andersson i Nöbbelöf: Då vi inom lagutskottet vid sista riksdagen genomgingo detta lagförslag, så funnos flere, som hyste samma uppfattning som den siste talaren, men efter närmare granskning och då vissa förändringar af lagutskottet blefvo gjorda, så funno de att det ej vore så farligt att antaga lagen. Lagen afser att bringa ordning och reda bland folket. Man hör nu talas om det ena bedrägeriet efter det andra. Om nu en handlande drifver en rörelse med ett godt namn och allmänt förtroende såväl bland kunder som affärsmän i landet, så finnes icke något, som hindrar att en annan sätter sig ner bredvid honom och antager samma firmanamn som den förre, hvarigenom han förleder folk att från honom requirera samt till sig leverera varor, troende att de hafva med den gamla välkända firman att göra. Sådant skall ej kunna inträffa om denna lag antages.

Det har här framhållits såsom önskvärdt, att domstolarne skulle mottaga föreskrifven anmälan. Dermed torde dock icke vara någon fördel. Anmälan sker lika lätt hos Konungens befallningshafvande, der särskilda tjänstemän finnas anställda för handlingarnes emottagande. Kostnaderna kunna heller icke blifva synnerligen stora. Efter hvad som meddelats, skola dessa af Kongl. Maj:t bestämmas. För min del yrkar jag bifall till det föreliggande förslaget.

Herr P. A. Siljeström: Jag har hyst den föreställningen, att denna Riksdag af skäl, som äro för alla bekanta, vore mindre egnad att fatta beslut om viktigare lagförslag. Den lätthet, hvarmed denna ifrågavarande lag vunnit Första Kammarens bifall, tyckes liksom gifva något stöd åt denna uppfattning. För min del kan jag emellertid icke underlåta att framställa en och annan anmärkning emot vissa delar af förslaget och jag ber att såsom skäl för mina åsigter i det fallet få anföra några ord. Jag instämmer med talaren på hallandsbänken deruti, att en sådan inregistrering som den, hvarom här är fråga, är af vigt när det gäller bolag, som idka handelsrörelse, men att den enskilde handelsidkarens inskrifning i ett dylikt register icke kan vara till någon nytta vare sig för honom sjelf eller för någon annan. Jag ber att med ett exempel få upplysa huru jag menar. I § 8 heter det: "Hvar, som vill idka handel eller annan näring, med hvars utöfvande följer skyldighet att föra handelsböcker, vare pliktig att till införande i handelsregistret anmäla det namn, hvarunder han ämnar bedrifva sin rörelse och som han vid dervid förekommande underskrifter ämnar teckna. Sådant namn kallas firma. I 9:de § heter det vidare: "Enskild näringsidkares firma skall innehålla hans tillnamn med eller utan förnamn." Och slutligen i § 10: "Ej må någon i sin firma obehörigen intaga annans namn".

Rörande för-
slag till lagar
angående
handelsregi-
ster, firma
och prokura
m. m.
(Forts.)

Deraf följer att, om en person, jag vill t. ex. kalla honom A. Pettersson — jag begagnar detta namn därför att det exempelvis använts af herr justitieministern i hans anförande till statsrådsprotokollet — önskar inrätta en kryddbod i Stockholm, skall och får han naturligtvis låta inskrifva sitt namn i handelsregistret. Nästa dag kommer en annan A. Pettersson — och det finnes en mängd personer i Stockholm med namnet Pettersson — samt anmäler sig för samma ändamål. Nej, säger man, platsen är upptagen, det finnes redan en A. Pettersson inskrifven, och det går icke an att flere hafva samma namn. Hvad skall nu denne A. Pettersson göra för att få sitt namn inskrifvet i handelsregistret? Skall han öfvergifva sitt ärliga namn och taga ett annat, eller skall han kalla sig A. Pettersson n:o 2? Något sådant torde icke synnerligen ofta förekomma, då det är fråga om mindre kommuner, men i Stockholm säkerligen ofta nog.

Det finnes en annan omständighet, som jag i sammanhang härmed ber att få påpeka. I händelse af dödsfall stadgar 21 §, att vederbörande sterbhusdelegare skola göra anmälan. Men antag att en dylik anmälan försummas — och jag tror att sådant icke skall blifva något ovanligt — då kan, ändock A. Pettersson n:o 1, som stått vederbörligen inskrifven i handelsregistret, kanske åratals efter sin död hindra A. Pettersson n:o 2 att inskrifva sig deri med sitt eget namn. Men å en annan sida kan möjligen A. Pettersson n:o 2 taga reda på att den föregående innehafvaren af firman A. Pettersson är död samt skaffa sig dödsattest och på detta sätt få hans firma aflägsnad ur handelsregistret. Sjelf går han då in med firma A. Pettersson, och allmänheten, som icke kan hafva reda på mortalitetens vexlingar, kommer att tro, att den gamla firman A. Pettersson ännu existerar, i synnerhet om den nya firman har slagit upp sin bod i samma lokal. Denna svårighet med namn har ock fullt insetts vid framläggande af detta lagförslag, ty det heter i herr justitieministerns anförande till statsrådsprotokollet såsom skäl mot centralregistrering för hela riket: "Hos oss skulle en lag, som, för att välja ett exempel, tillåte endast en person i Sveriges rike att såsom handelsfirma begagna namnet A. Pettersson, säkerligen visa sig omöjlig att handhafva." Denna svårighet, som otvifvelaktigt existerar, då det gäller hela riket, finnes, om ock i inskränkta grad, då det är fråga om en stor kommun såsom Stockholm eller Göteborg. Under sådana förhållanden frågar jag mig: hvad är ändamålet med detta antecknande i handelsregistret, och hvilka fördelar kan man hafva deraf? Att näringsidkarne häraf få besvär och kostnader, det är påtagligt, men hvad vinna väl de eller allmänheten? Jag söker i detta afseende förgäfvets efter några upplysningar. Det enda som i det fallet finnes angifvet är ett yttrande af en ledamot i högsta domstolen, hvori säges: "hufvudsyftet med inrättandet af ett handelsregister synes vara, jemte beredande af firmaskydd, att allmänheten skall genom handelsregistret, hvilket alltid är tillgängligt och hvars innehåll i föreskrifven ordning kungöres, erhålla kännedom om vissa förhållanden, som kunna inverka på bedömandet af firmas soliditet och ansvarighet för ingångna förbindelser." Hvilka äro då dessa "vissa förhållanden"? Jo, de angifvas i 17, § der

det heter: "I enskild näringsidkares anmälan skall uppgifvas utom *Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m., (Forts.)*

1) den anmälandes fullständiga namn och hemvist:
 2) rörelsens allmänna beskaffenhet;
 3) kommunen, der rörelsens hufvudkontor, eller, om anmälan afser afdelningskontor, detta är beläget." Nu frågas: kan någon utaf dessa upplysningar bibringas kändedom om något som kan inverka på bedömandet af en firmas soliditet eller ansvarighet för ingångna förbindelser? Förändrar detta inskrifvande i handelsregistret firmainnehafvarens ekonomiska ställning? Förändrar det hans moraliska beskaffenhet? Förändrar det hans rättsliga ställning i något hänseende? Jag kan icke inse det. Om nu icke i något af dessa tre hänseenden någon förändring inträffar genom inskrifning i handelsregistret, hvartill tjenar då hela anordningen? Måne man ej har mycket mera upplysning att vinna genom en vanlig handelskalender? Kan man icke genom en sådan vinna vida mera upplysning för bedömande af det ena eller andra, som här påpekats, då ju i en enskild handelskalender kunna intagas uppgifter, som verkligen äro upplysande, men som icke äro föreskrifna att intagas i handelsregistret? Måne vidare exemplen från utlandet i denna sak äro talande? I det anförande till statsrådsprotokollet, som jag har här framför mig, upplyses, att i England handelsregister icke brukas annat än i fråga om bolag, ej i fråga om enskilda handlande. Om nu i ett land med så utvecklad industri och handel som England man icke funnit nyttan eller nödvändigheten af ett sådant handelsregister, som det hvarom här är fråga, hvarföre måste det finnas hos oss? I England finnas t. ex. tusentals personer med namnen Smith, Brown och Johnson. Om med denna ofantliga rikedom på namn med samma klang man ändå kan reda sig i handel och vandel, skulle då icke vi också kunna reda oss utan något handelsregister med våra Anders söner och Petters söner och andra namn som äro allmänna? Firman skulle vara ett skydd. Men den är icke något skydd. Detta inskrifvande i handelsregistret gäller ju endast kommunen. Således om den A. Pettersson, om hvilken jag talat, äfven blir skyddad mot medtäflare i Stockholm, finnes dock icke något hinder, att en person med samma namn nedsätter sig för att idka samma slags indusri t. ex. vid Liljeholmen eller Sundbyberg eller för öfrigt i hvilken som helst af rikets öfriga kommuner. Jag minnes, huru det för en längre tid sedan inträffade, att en fabrikant, som tillverkade ett fabrikat efter någon hemlig metod, hvarigenom han förtjenade rätt mycket penningar, hade en arbetare som stal konsten, åtminstone till en viss grad, och med denna befaf sig öfver länsgränsen för att sjelf anlägga en fabrik för tillverkning af samma slags fabrikat. Han antog tillika den förre principalens namn, åtminstone så nära att föga skilnad fans och förvärfvade på detta sätt en stor förmögenhet, i det han tog bort en stor del af den förre principalens kunder och afsättningsområde. Nu frågas: om hans förre principal hade haft sitt namn inskrifvet i ett handelsregister, hade han då varit i ringaste mån derigenom skyddad? Jag kan ej finna det. Det heter visserligen i anförandet till statsrådsprotokollet, att namnförfalskningar

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

skulle blifva svårare genom denna inskrifning i handelsregistret; men jag kan ej inse att nödvändigt så skulle komma att ske. Jag har ofantligt svårt att fatta, huru någon människa skulle kunna hindra en person, som, enligt bruket i vårt land, blifvit uppkallad efter sin faders dopnamn, att utbyta detta mot ett vanligt tillnamn, t. ex. Lundström, derföre att förut i samma stad finnes någon slags industriidkare som heter Lundström; men denna person kan, sedan han antagit namn, öppna bod eller anlägga fabrik hvarsomhelst. Jag är således ur stånd att inse fördelen af detta handelsregister. Dess enda verkan skulle blifva — allt i fråga om enskilde industriidkare och handlande — att åstadkomma kostnader och besvär samt kanske någon sportelinkomst för de tjenstemän, som hafva att dermed befatta sig. Jag inser mycket väl att med samhällsförhållanden utveckling — och på samma gång inveckling — det blir nödvändigt att stifta nya lagar, men jag må bekänna, att på mig hafva en del lagstiftningsåtgärder på senare tider gjort det intrycket, att man *lagstiftar alltför mycket*, och jag har någon gång tänkt för mig sjelf, om det icke snart behöfdes en verksamhet i motsatt riktning på detta område, nemligen att snarare *afskaffa* hvarjehanda lagar och författningar, än att stifta nya sådana. Det är fara värdt, att individen, genom denna myckna lagstiftning, snart icke kan röra sig ur fläcken utan att komma i konflikt med någon författning, så att all hans varelse liksom inklämmes i ett exccerisreglemente. Jag tror icke att sådant är helsosamt. Det må se bra ut på papperet, emedan der allt förefaller så ordnad och så lagbundet, men den praktiska nyttan reducerar sig alltför ofta till det jag förut påpekat.

Under sådana omständigheter och särskildt med afseende å denna punkt kan jag för min del icke annat än instämma i herr Olof Jonssons förslag att för denna Riksdag åtminstone, då pröfningen af frågan kanske icke blir så noggrann som den förtjenar, låta hela saken falla. Jag hemställer således om afslag å hela det föreliggande betänkandet.

Herr Winborg: Under den diskussion, som under dagens lopp hållits i denna kammare, har jag funnit, att frågan om en liten utgift på några få tusen kronor ansetts för ganska vigtig. Om nu så är, så är det dock min åsigt, att äfven om här vore fråga om en utgift på millioner och sålunda en mycket vigtig sak i jemförelse med hvad jag nyss nämnt, vore den dock icke så vigtig, som den lag, vi nu gå att antaga. Ty en lag, mine herrar, är afsedd att gälla en lång tid för ett helt samhälle, och alla individer blifva deraf berörde. Deras väl och ve äro i större eller mindre mån beroende derpå. Hvad som må hända äfven i detta fall är lika vigtigt är, att det allmänna rättsbegreppet tager intryck af en lagbestämmelse.

Det lagförslag, som här föreligger, synes mig blifva för landet olycksbringande, om man antager det i förevarande form. Den tid man ytterligare vill använda för att tänka närmare på denna sak vore derföre enligt min tanke en mycket väl använd tid. Måhända är det vanskligt för en icke lagkunnig person att uppträda mot ett lagförslag, men jag vill betrakta detsamma från affärssynpunkt. Vid sådant

förhållande kan jag icke underlåta att hvad formen beträffar i förbigående förklara, att jag anser svenskan vara under all kritik. Då jag läste detta 1:a, 2:a och 3:e gångerna, trodde jag att den stilisering, jag på ett ställe särskildt fäst mig vid, var beroende på något tryckfel, men sedan fick jag se samma uttryck användt på trenne särskilda ställen. Jag trotsar hvilken som helst med det påstående, att här blifvit gjordt ett våld på vårt modersmål. Om det skulle vara ett uttryck af skandinavism, så är den för långt gången. I 17 § står nemligen: "I enskild näringsidkares anmälan skall uppgifvas utom firman:

1) den anmälandes fullständiga namn och hemvist;

2) rörelsens allmänna beskaffenhet;

3) kommunen, der rörelsens hufvudkontor, eller, om anmälan afser afdelningskontor, *detta är beläget.*»

Nu är väl detta ingen hufvudsak, ty man kan väl förstå meningen, om man anstränger sig. Jag har velat framhålla dessa omständigheter, ehuru jag anser att en återremiss icke tjänar till något, då Första Kammaren redan antagit förslaget och denna Riksdag för öfrigt syftar på ett hastigt arbete. Jag ber vidare att få uppläsa 2:a mom. af § 10, som lyder: "*Firma skall tydligt skilja sig från andra för samma kommun förut i handelsregistret intagna, ännu bestående firmor. Den som vill anmäla firma, hvari hans namn ingår, skall förty, om samma firma redan är intagen i registret för annan näringsidkare inom samma kommun, genom tillägg till sitt namn eller annorledes tydligt skilja sin firma från den äldre firman.*"

Ehuru en ärad talare på stockholmsbanken redan framhållit det samma som jag nu vill säga, ber jag dock att dertill få återkomma. Man har sagt, att denna lag vore afsedd att åstadkomma ordning och reda samt skydd för firma. Men jag frågar, kan den medföra något sådant skydd? Om så är, så inskränkes detta skydd till skydd inom en enda kommun samt må hända inom en och samma stad, emedan hvarje stad ju har sitt eget postkontor.

Jag ber få gifva ett exempel för att tydligt kunna visa, hvad jag menar, ty enligt min tanke kommer, om denna lag antages, hvad som förut ansetts stående utom lagens gräns att genom nu ifrågavarande mom. göras till lag, hvilket torde komma att inverka på det allmänna rättsmedvetandet. Exemplet är följande: I Skåne, nära dess gräns, finnes en firma, som genom ett ärligt och redbart arbete gjort sig högt aktad samt förvärfvat sig god kredit och genom allt detta kommit till ett mycket godt resultat med sin verksamhet. Låtom oss antaga, att det är en mejerifirma. På andra sidan om gränsen så nära, att samma postkontor användes, uppstår en annan på alldeles enahanda sätt tecknad firma, i samma rigtning och med samma namn på sitt fabrikat samt med samma märke på sina smörkaggar. Denna firma släpper ut sitt fabrikat i utlandet eller inom landet, ty lagen kan icke komma åt den härför, och genom ett dåligt fabrikat förstör den all kredit för det å varan satta märke. Den nya firman fullgör dessutom icke sina förbindelser, utan får sina vaxlar protesterade o. s. v. och förstör derigenom den kredit, som firmans namn förut förvärfvat. Som litet hvar icke kan tro annat än att det är den gamla, allmänt kända fir-

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

man, som på sådant sätt opererar och lemnar ut underhållig vara, så fordras det för denna äldre firma en stark rygg för att stå emot den skada, som den andra firman tillfogat densamma, samt kräfver en lång tid, innan dess fabriksmärke kan återvinna sitt förra anseende. Under sådana förhållanden frågar jag, om detta är skydd. Kommunen är visserligen en vigtig indelning i vårt land, men äro vi icke svenskar alla och ega rätt till skydd inom hela landet? En firma är att anse såsom ett kapital. Vet en I, mine herrar, hvad en firma i Frankrike är? Jo, der går det till och med så långt, att en tiggare, som upparbetat en plats i ett gathörn, hvilket han anser nästan såsom en firma, icke afstår denna sin plats, med mindre han derför erhållit åtskilliga hundra francs. Det är ett bortkastadt kapital, vare sig en firma upphäfves eller på något sätt ändras. Har någon grannlagenhet i detta fall blifvit i denna lag iakttagen? Nej. Enligt § 13 är icke ens en person berättigad att öfverlemnna firman till sin egen son eller trotjänare, om han sjelf blifvit för gammal att arbeta med i firman. Det är en grannlaga sak att röra vid firma. Det minsta jota man tager bort eller lägger till är af den betydelse, att allmänheten sedan icke känner igen firman; man har sålunda tagit ifrån henne ett samladt kapital.

En annan egenhet med detta lagförslag är att, hvad jag icke har rätt till såsom part eller lefvande person, det har jag rättighet till såsom död. Enligt 11 § skulle min son ej få begagna firman oförändrad med mindre, än att alla arfvingarne gå in härpå, eller jag i testamente medgifvit detta. Redan detta, att alla arfvingarne skola vara med om beslutet, är ett försök att få bort den reella firman och leder i de flesta fall till firmans fall. Jag kan icke se, att denna lag är nödvändig i något fall, och jag vet heller icke för hvem den skall vara nyttig eller nöjsam, om icke möjligtvis för den syndare, som försummat en anmälan, hvarom 23 § talar, och hvilken försummelse är belagd med böter, i bristande tillgång hvaraf de enligt följande § förvandlas enligt allmän strafflag till fängelse. Det är vidare föreskrifvet, att vid enskild näringsidkares död anmälningsskyldigheten åligger sterbhusdelegarne. Lita nu dessa på hvarandra eller glömma de sig, kommer alltså strafflagen å nyo emellan.

Jag skulle kunna underkasta förslaget en fullständigare kritik, om genom en återremiss detsamma kunde komma tillbaka i en bättre form. Nu vill jag endast instämma med den ledamot i högsta domstolen, som ansett, att man här vid lag börjat lagstifta i orätt ända. Jag yrkar afslag å förslaget, såsom både obehöfligt och skadligt.

Chefen för kongl. justitiedepartementet, herr statsrådet von Steyern: Jag ber att få börja med den anmärkning, att detta lagförslag leder sitt upphof från Riksdagens skrifvelse den 9 maj 1876, i hvilken Riksdagen begärde, det Kongl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för utarbetande af en fullständig handelslag för Sverige äfvensom egna omsorg deråt, att öfverensstämmelse så vidt ske kunde med motsvarande norsk och dansk lagskiftning dervid åstadkommes. De norska och danska regeringarne visade stort tillmötesgående och intresse för samarbetet, och frukterna deraf hafva varit: antagande af en ny ge-

mensam vexellag samt en lag om skydd för varumärken, hvilka lagar äro af väsentligen lika innehåll för de tre rikena. Derjemte är nu för alla tre rikenas representationer framlagdt förslag till lag angående handelsregister, firma och prokura samt utarbetadt förslag till ny sjölag, hvilket sistnämnda dock ännu icke hunnit så långt, att det kunnat underställas Riksdagens pröfning.

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

Hvad innehållet af det nu framlagda förslaget beträffar, är det ju klart, att Sverige är i viss grad beroende af Norge och Danmark, och att några väsentliga förändringar i detsamma ej kunna ifrågakomma, såvida Riksdagens tanke om likhet i lagstiftningen för de tre nordiska länderna skall kunna förverkligas.

Det har anmärkts, att lagstiftningen i detta ämne börjat i orätt ända, då man lagstiftat angående firma och prokura, innan den nödiga revisionen af bolagslagstiftningen försiggått. Från juridisk synpunkt sedt är detta en riktig anmärkning. Det är uppenbart, att om bolagslagstiftningen förut varit på ett tillfredsställande sätt ordnad, så hade firmalagen åtstadkommits vida lättare än nu varit förhållandet. Men enligt mitt förmenande har detta val ej stått öppet. Lagstiftaren får ej, ledd af sådana konsiderationer som den nyss antydda, sky att inlåta sig på en uppgift, hvars lösning han finner vara af trängande behof påkallad. Om behofvet af en lag skall kunna bedömas efter den ifver, hvarmed de, hvilka lagen närmast angår, påkallat lagens skyndsamma genomförande, så har ingen på senare tider stiftad lag varit angelägnare än den nu föreliggande. Det har gått så långt, att representanten för Sveriges största kommersiella och industriella samhälle, Stockholms handels- och sjöfartsnämnd på egen hand, efter att hafva tillkallat juridiskt biträde, utarbetat och till Kongl. Maj:tingifvit förslag till fullständig lagstiftning i ämnet, ett förslag, som säkerligen för länge sedan ledt till framläggande af en kongl. proposition för Riksdagen, om ej det af Riksdagen begärda samarbetet med Norge och Danmark i dylika ämnen trädt hindrande emellan. Kan man nu föreställa sig, att praktiske män skulle inlåtit sig på ett för dem så främmande och mödosamt arbete för ro skull och utan att vara synnerligen intresserade af att arbetet snart skulle leda till ett lyckligt resultat? Regeringen hade enligt min tanke ej stått till svars för att hafva under sådana förhållanden uppskjutit firmalagens framläggande under den tid af flera år, som säkerligen återstår innan bolagslagstiftningens revision hinner fullbordas.

Någon annan olägenhet deraf, att firmalagstiftningen föregått nämnda revision, kan för öfrigt ej påvisas, än den, som hr Olof Jonsson antydt i sin anmärkning mot firmalagens 9 § 4 mom.

Detta stadgande pekar verkligen på en i bolagslagstiftningen befintlig brist, som gjort sig känbar i det nu framlagda förslaget. Jemte aktiebolag och handelsbolag, hvilka sistnämnda bolags delegare äro solidariskt ansvariga, har i Sverige af gammalt funnits ett tredje slag af bolag, eller föreningar mellan flera personer för utövande af ekonomisk verksamhet, om hvilka icke i gällande författningar finnes något stadgadt. Till dessa bolag räknas en del äldre intressentskap, såsom jernkontoret, Stora Kopparbergs bergslag, Göta kanalbolag.

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

På senare tider hafva bildats dylika föreningar i stor mängd, såsom handelsföreningar, konsumtionsföreningar, mejeribolag, lifrån- och kapitalförsäkringsanstalter, sparbanks med flera; bestående af ett stort antal vexlande medlemmar. Dessa föreningar äro icke aktiebolag. Många af dem kunna icke heller, såsom och blifvit inom högsta domstolen erkändt, betraktas såsom bolag med solidarisk ansvarighet. De äro ett mellanting mellan begge, för hvilka lagen ännu saknar bestämmelser. Dessa föreningar måste nu, för så vidt de äro skyldiga att föra handelsböcker, låta registrera sin firma. Men huru skola de registrera? Naturligtvis icke såsom aktiebolag! Men icke heller såsom solidariska bolag, ty derigenom skulle allmänheten förledas att tro att de verkligen vore solidariska bolag och skänka dem större kredit än de förtjena. Dertill är att märka, att vilkoren och reglerna för registrering af solidariska bolag föga passa för ifrågavarande föreningar. Man kan ej lämpligen ålägga dem att, såsom för solidariska bolag föreskrifves, begagna personfirma. De begagna för närvarande i allmänhet s. k. realfirma, utvisande rörelsens beskaffenhet, vanligen med tillägg af den ort, der rörelsen drifves. Föga upplysande vore att låta en handelsförening kalla sig Jansson & Comp. i stället för t. ex. Sundbybergs handelsförening, eller att låta en sparbank uppträda med en firma, innehållande namn på någon eller några af delegarne. Det fins således icke något annat praktiskt sätt att gå till väga än att låta dem registreras såsom ett särskildt slag af bolag.

Härvid måste det emellertid betraktas såsom något i viss mån otillfredsställande, att detta slag af bolag i följd af brister i bolagslagstiftningen tills vidare ej kan bestämdt definieras, utan måste negativt karakteriseras såsom bolag under annan form än aktiebolag och handelsbolag. Häri ligger dock ingen verklig fara. Det är möjligt, att registratorn i ett eller annat fall råkar ut för tvekan, huru han skall registrera. Detta sker då ett bolag, som han misstänker möjligen böra betraktas såsom solidariskt bolag, det oaktadt begär att blifva registrerad efter 9 § 4 mom. med realfirma, t. ex. såsom N. N. handelsförening. Men han gör ingen orätt genom att registrera ett sådant bolag så, som det begär. Är bolaget verkligen solidariskt, förblir det så äfven efter registreringen, och ingen bolagsman kan undandraga sig den ansvarsskyldighet för bolagets förbindelser, han efter lag har, genom att invända att bolaget ej registrerats såsom solidariskt. Men genom registreringen får visserligen allmänheten den föreställningen, att bolaget ej är solidariskt. Härpå lider dock endast bolaget sjelft, men ej allmänheten, som endast afhålls från att skänka bolaget all den kredit, hvartill det kunde varit berättigadt. Således kan man väl medgifva, att gränsen mellan dessa intressentskap, å ena, samt aktiebolag och handelsbolag å andra sidan ej blifvit eller ens kunnat under nuvarande förhållanden blifva på ett i vetenskapligt hänseende fullt tillfredsställande sätt uppdragen, men det är omöjligt att inse, hvilka praktiska olägenheter häraf skulle följa.

Det förvånar mig, att från en yrkesman höra den anmärkning framställas mot lagen, att den bort införa ett gemensamt centralregister för hela riket. Detta är en tanke, som vid första påseendet kan

synas tilltalande, men som måst öfvergifvas just emedan den är opraktisk. Centralregistrering förutsätter, att firmaskydd skall åtnjutas ej endast inom kommunen, såsom lagförslaget innehåller, utan inom hela riket, d. v. s. att om en person med namnet A. Pettersson låter registrera sig under denna firma såsom handlande i Ystad, så skulle ingen annan näringsidkare i Sveriges rike kunna få använda samma firma, äfven om han idkade sin rörelse på en plats, der ingen förblandning med Pettersson i Ystad kunde komma i fråga. Detta är helt enkelt orimligt och lyckligtvis är det ock onödigt. Affärsvärlden begär ej större skydd än lagen erbjuder; man har dermed allmänt förklarat sig nöjd. Centralregistrering förefinnes icke heller i något land utom England, der den möjliggöres derigenom att allenast de stora bolagsfirmorna registreras.

En annan talare på stockholmsbänken gick till en motsatt ytterlighet och ansåg till och med skyddet inom samma kommun vara en orimlighet. Han ansåg det hårdt, att om en kryddkramhandlande i Stockholm registrerade firman A. Pettersson, skulle en annan A. Pettersson, som likaledes ville idka sådan handel, ej få göra detta utan att "byta om sitt ärliga namn". Det behöfver han visst icke. Han behöfver enligt lagens 10 § i värsta fall endast genom tillägg till sitt namn eller annorledes tydligt skilja sin firma från den äldre firman. Han kan således, i fall han i förnamn heter Anders Oscar, kalla sig A. O. Pettersson eller Anders Pettersson; eller And. Pettersson eller använda firman: A. Petterssons kryddkramhandel o. s. v. i flerfaldiga variationer.

Begge dessa talare hafva anmärkt, att det firmaskydd, lagen bereder, ej vore fullständigt, då det stode industriidkare, som använde samma firma, fritt att slå sig ned invid hvarandra men på hvar sin sida om kommunens gräns. I sådant fall kunde en förväxling lätt ega rum, Det är gifvet, att sådant kan ifrågakomma. Men man kan icke lagstifta för så speciella fall. Lagen måste afse de förhållanden som vanligen förekomma, och för dessa är den tillräcklig. Den anmärkta olägenheten kan endast undvikas genom centralregistrering, men denna skulle medföra olägenheter mångfaldiga gånger större än dem man ville undanrödja.

Föreskriften att enskild köpman skulle registrera sin firma har varit föremål för klander, och det har yrkats, att han skulle blifva befriad från en sådan skyldighet. Jag kan icke tillstyrka en sådan omstötning af lagen, som deraf skulle blifva en följd. Jag ser i ett sådant förslag idel olägenheter för allmänheten likasom för den enskilde köpmannen. Jag vill hufvudsakligen fästa mig vid de senare, då det ju är för den enskilde köpmannens skull man vill befria honom från registreringsskyldigheten. Köpmannen skulle genom en sådan förändring komma att sakna firmaskydd, ty detta beredes endast genom registrering. Inom en och samma kommun skulle samma firma kunna begagnas af flera köpmän. Till hvilken oreda och trassel och till hvilka bedrägerier detta kan leda, är hvar och en köpman väl bekant. Det är just den enskilde köpmannen, som är mest utsatt för dylika bedrägerier, och det är sådana bedrägerier, som till en väsentlig del framkallat det intresse, hvarmed lagen af affärsvärlden motses.

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

Rörande förslag till lagar angående handelsregistret, firma och prokura m. m.
(Forts.)

Den enskilde köpmannen skulle vidare sakna den förmån, som lagen bereder endast åt den köpman, som registrerat firma, att kunna i bolag upptaga en son eller en medhjelpare utan att behöfva förändra firman. Han skulle ej heller kunna till handelsregistret anmäla en prokura, emedan detta gjorts beroende deraf att hans firma registrerats.

Frågar man nu, hvarföre köpmannen skulle underkasta sig dessa olägenheter, och hvarföre man skulle befria honom från firmaregistring, så erhåller man till svar, att registreringen åsamkar obemedlade näringsidkare kostnader och besvär. Denna fras innehåller ungefär lika många misstag som ord.

De näringsidkare, som kunna kallas obemedlade, äro fritagna från firmaregistring. Lagen gäller icke dem. Endast de, som enligt 1855 års förordning äro skyldiga att föra handelsböcker, behöfva anmäla firma! En jämförelse mellan föreskrifterna i 1864 års förordning, om skyldighet att göra anmälan för utöfvande af näring och den nu föreslagna lagens föreskrifter om skyldighet att anmäla firma, skall visa att en stor del af dem, som nu besväras med anmälan om näring, äro befriade från skyldighet att anmäla firma, och detta just de obemedlade.

Alla, som sälja varor i bod, äro pligtiga att anmäla sig såsom idkare af handel, men bland dessa skulle de, som idka mindre handelsrörelse utan biträde af andra än hustru och hemmavarande barn, vara undantagna från skyldigheten att anmäla firma, ty de behöfva ej föra handelsböcker. Alla handverkare, som hafva andra biträden än hustru och hemmavarande barn, skola anmäla sig såsom idkare af näring, men endast de, som tillverka i större skala och mer fabriksmessigt, äro skyldiga att anmäla firma, ty endast de behöfva föra handelsböcker. Undantagna från firmaanmälan äro således de handverkare, som hufvudsakligen på beställning tillverka varor, huru många biträden de än må hafva. Man finner således, att inom så väl handels- som handverksklassen de mindre bemedlade ej skulle få några nya skyldigheter genom lagförslaget antagande.

Fäster jag mig vid de mera bemedlade, de som skola anmäla firma, så är först att märka, att något ökad besvär icke skulle dem förorsakas. Meningen är nemligen, att den skyldighet att anmäla sig till utöfvande af näring, som enligt 1864 års förordning åligger samtliga dessa näringsidkare, skulle uppgå i firmaanmälan samt fullgöras samtidigt med denna och hos samma myndighet, så att i stället för att anmäla att jag i den eller den staden vill idka handel, skulle jag anmäla, att jag under den eller den firman komme att i staden idka handel. Detta kan jag ej kalla för något ökad besvär alls.

Jag hoppas, att man ej heller skall behöfva tala om någon anmärkningsvärdt ökad kostnad. Kostnaden för näringsanmälan utgör nu 4 kr. 50 öre, nemligen 3 kr. i stämpelafgift och 1 kr. 50 öre i lösen för bevis om anmälan. Jag kan för ögonblicket ej bestämdt uppgifva kostnaden för den firmaregistring, som skall träda i stället, ty den skulle efter lagens utfärdande fastställas af Kongl. Maj:t. Men i Danmark, der man redan förut har firmaregistring och således fått erfarenhet om huru stora kostnaderna därför kunna blifva, har man infört bestämmelserna derom i lagförslaget, och enligt dessa skulle för registring af enskild köpmans firma betalas 4 kronor. Men äfven om

man antager att i Sverige kostnaden blir dubbel, emedan i Danmark kungörelse om en firmaanmälan införes i endast en tidning, då den deremot i Sverige skulle införas i två, så måtte väl den ökade kostnaden af 3 kronor 50 öre ej vara oskäligen, då man derigenom vinner fördelen af firmaskydd.

Det har blifvit invändt, att handelsregistren borde föras icke af administrativ myndighet utan af domstol. Men häremot må anmärkas att de anmälningar, som enligt denna lag skulle göras till handelsregistret, äro af beskaffenhet att inskrifning i registret bör ske så fort som möjligt, helst samma dag. Detta är i synnerhet fallet då det är fråga om återkallande af prokura. Huru skulle nu detta kunna gå för sig, om anmälan skulle ske vid en rådstufvurätt, som regelmässigt sammanträder endast en gång i veckan, eller vid en häradsrätt, som sammanträder en gång i hvarje månad, eller möjligen endast tre, två eller en gång om året? Derför måste anmälan ske hos administrativ myndighet, som dagligen kan vara tillgänglig för den sökande.

Ehuru åtskilligt kunde vara att ytterligare framhålla, skall jag likväl för närvarande icke vidare upptaga kammarens tid, utan hemställer om bifall till lagutskottets med Kongl. Maj:ts proposition öfverensstämmande förslag.

Herr Jonsson i Hof: Om, såsom herr justitieministern yttrade, det endast blefve registreringsmyndigheterna, som i åtskilliga fall kunde få svårt att afgöra, under hvilken form af firma en anmälan borde införas och som finge vidkännas olägenheter af en riktig inregistrering, så skulle jag mindre fästa mig dervid. Men olyckan är, att det blir den allmänhet eller de näringsidkare, som anmälingen gäller, hvilka få vidkännas alla de olägenheter, besvär och kostnader, som blifva en följd af de ofrivilliga misstag, som säkerligen skola blifva långt flera hos de anmälände än hos de registrerande. Under sådana förhållanden har jag icke ansett mig kunna biträda det föreliggande lagförslaget.

Herr justitieministern medgaf att otydligheter finnas i lagen; och detta kan ju ingen människa förneka. Om det ändå varit så, att 15 kap. handelsbalken ensamt gäلت handelsbolag i den solidariska form, som här afses, så kunde det vara möjligt att leta sig till hvad som åsyftas med stadgandena i detta förslag. Men denna förordning, införd under 15 kap. handelsbalken, talar om bolag, som bedrifvas af flere personer både för handels- och fabriksrörelse. Man har sålunda en viss gifven form föreskrifven. Då det nu i lagförslaget talas om, i 9 § 2 mom. om handelsbolag med personnamn och i 4 mom. om bolag för bedrifvande af rörelse, som ej få begagna personnamn, så måste man tänka sig att ett solidariskt bolag, som bedrifver fabriksrörelse, skall till sin firma välja en benämning, som betecknar denna rörelse, men ingen kan väl fatta att hvarken detta får fritt väljas af den anmälände eller att momentet syftar på bolag med i lagen ej kända former. Jag är sjelf en sådan näringsidkare och när jag läste detta lagförslag började jag fundera på, huru jag skulle göra för att ställa mig till efterrättelse hvad här föreskrifves. Den firma

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

Rörande förslag till lagar angående handelsregi-ster, firma och prokura m. m.
(Forts.)

jag tillhör bedrifver 4 à 5 olika grenar af rörelse. Då tänkte jag: skola icke vi få begagna den firma vi förut alltid egt och som är betecknad med personnamn? Hvilken af alla de olika tillverkningar vi bedrifva skola vi då välja för att beteckna vår firma? Det är naturligtvis likgiltigt hvilkendera man tager men i hvilket fall som helst skulle det namn man valde blifva missledande, då man icke kunde i firmanamnet upprepa allt som ingår i rörelsen.

För min del får jag säga, att i trots af det onödiga i att enskilda näringsidkare anmäla sig under en viss firma, skulle jag dock icke tänkt på att yrka på lagens förkastande, om icke i de otydligheter jag påpekat, och hvilka ingen menniska kan reda sig med, förefunnits full anledning till ett sådant yrkande. Men när så obestriddigen är förhållandet, och när detta måste erkännas af herr justitieministern sjelf, hemställer jag om det är rimligt, att lagar stiftas af sådan beskaffenhet, som man på förhand ser icke kunna begripas af dem, som skola begagna dem. Det föranleder endast onödigt trassel; och sådana lagar har man icke rätt att stifta. Nej, mine herrar, huru vigtig lagstiftningen än är, får man dock icke vika från den principen, att lagen skall kunna begripas af dem, för hvilka hon är afsedd, så att ingen ofrivilligt kommer under hennes straff. Jag har sett åtskilliga exempel på hvart otydliga lagar kunna leda; och jag vet att det stundom har gått så långt, att allmänna åklagare hafva anställt åtal mot personer blott för att få visa, huru orimlig lagen är och hvart en olämplig lagtillämpning kan leda. Skola vi gå ytterligare ett steg i sådan rigtning? Jag yrkar fortfarande afslag.

Herr P. A. Siljeström: I anledning af det yttrande, som förekommit angående bemödandet att åstadkomma en likformig lagstiftning rörande detta ämne i de nordiska länderna såsom skett i flera andra hänseenden, anser jag mig skyldig påpeka, att i högsta domstolen den anmärkning gjorts, att förslaget skiljer sig från de danska och norska förslagen i flere punkter än dem, i hvilka de öfverensstämma. Härpå har visserligen svarats inför Konungen af justitieministern i hans yttrande till statsrådsprotokollet, att detta ingenting bevisar, emedan öfverensstämmelserna kunna finnas i de viktigare punkterna och skiljaktigheterna i de obetydliga, utan att dock herr justitieministern angifvit, i hvilka punkter öfverensstämmelse finnes och i hvilka skiljaktighet. Emellertid då jag icke kan tänka mig att högsta domstolens ledamöter varit så afvoigt sinnade mot förslaget, att de skulle särskildt hafva sökt fästa sig endast vid obetydlighe- nerna utan att hafva haft någon vigtig omständighet att stödja sig på, så kan jag icke underlåta att vid deras yttranden fästa någon vikt.

Hvad beträffar den nytta våra grannländer skulle kunna hafva af denna lag, tror jag att en sådan nytta möjligen skulle kunna tänkas i fråga om en centralregistrering för hela riket, hvilken alltid är möjlig i fråga om bolag, i synnerhet de större, emedan dessas antal icke är större än att de kunna uppföras i ett centralregister. Men då dessa lokalregister, hvarom här är fråga, icke en gång kunna

skydda inom riket, så vet jag icke, huru de skull kunna skydda utom riket. Tvärtom är fara värdt att de kunde blifva vilseledande.

Hvad beträffar lokala förhållanden, kan jag knappt tro, att någon människa i Stockholm för att försäkra sig om en köpmans soliditet här i staden eller varornas godhet i den eller den boden, går och tittar efter i detta handelsregister, utan man gör sig på andra vägar underrättad om hvar soliditeten finnes och hvar de goda varorna erhållas. Bedrägerier kunna icke under några omständigheter undvikas och åtminstone lära de ej kunna förebyggas genom att en enskild person blott låter sitt namn antecknas hos en viss myndighet.

Hvad kostnaderna beträffar, så låt vara att de icke blifva synnerligen stora. Men utgifter, stora eller små, derest de göras utan någon som helst nytta, äro slöseri. Bättre än att använda tio kronor för att låta skriva in sitt namn i ett register, är det utan tvivel att handlanden skaffar sig en god skylt utanför boden, som rätt tydligt angifver både hvem och hvad som finnes derinnanför.

Herr Johansson i Noraskog: Till de anmärkningar, som af föregående talare blifvit gjorda mot detta lagförslag, ber jag få tillägga ytterligare ett par. Gå vi då först till § 9, så innehåller densamma bestämmelser om huru de olika slags firmorna skola betecknas. Sålunda omtalas i mom. 1 enskilda näringsidkares firma, i mom. 2 firma för handelsbolag, i mom. 3 firma för aktiebolag; och i mom 4 stadgas om huru firma för bolag i annan form skall utmärkas. Gå vi längre fram i författningen, finna vi oss i fråga om hvad den anmälan, som i mom. 1 af nyssnämnde § 9 omförmälda firma skall innehålla, hänvisade till § 17. Vidare se vi, att mom. 2 i samma § 9 har sin motsvarighet i § 18, hvarest angifves hvad i handelsbolags anmälan skall uppgifvas utom firman, och för bestämmelserna i mom. 3 om aktiebolags firma återfinnes motsvarighet i § 19, som föreskrifver hvad i aktiebolags anmälan skall uppgifvas utom firma. Men för mom. 4 i § 9 finnes det icke någon motsvarande §, som innehåller närmare bestämmelser för här omnämnde slags bolag; med andra ord, rörande dessa bolag finnas inga föreskrifter om hvad i deras anmälan skall uppgifvas. Detta förefaller mig som en betänklighetsfullt brist och det så mycket mer som i lagen saknas alla bestämmelser om hvar dylika bolag skola göra anmälan beträffande sin rörelse.

Härtill kommer ytterligare en omständighet. Det gifves ännu ett tredje slags bolag, om hvilket icke finnes något stadgadt i författningsförslaget, och som faller dels under 1859 års förordning om bergshandteringen och dels under 1884 års grufvestadgas bestämmelser, i hvilket senare hänseende jag vill fästa särskild uppmärksamhet å dem, som afse samegande rätt i grufva, hvarom ett helt kapitel i grufvestadgan handlar. Jag ber att derjemte särskildt erinra om innehållet af grufvestadgans § 67, der det talas om grufvebolag. Den lyder nemligen så: "Hafva delegarne bildat bolag med hvarandra, och innehålla särskilda mellan delegarne upprättade bolagsregler andra bestämmelser i de ämnen, hvarom i detta kap. säges, lände dessa bestämmelser till efterrättelse, dock att bolaget alltid skall utse gruf-

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

föreståndare med den i 61 § stadgade befogenhet och om valet göra anmälan hos bergmästaren vid påföljd, som i nämnde § finnes bestämd“.

Här finnes således ett legaliseradt slag af bolag, hvilka i många afseenden och särskildt i den ort, jag representerar, hafva stor betydelse. Med anledning af hvad jag nu påpekat tager jag mig friheten fråga: skola äfven dessa bolag anmäla sin firma? — hvilket man har anledning att förmoda, då man läser § 16 i nu förevarande författningsförslag, der det talas om att “för aktiebolag eller annat med särskild styrelse försedt bolag skall anmälan om firma göras etc.“ Jag skulle därför vilja hafva bestämd upplysning om de nu af mig omförmälda grufbolagen äfven äro hemfallna under skyldigheten att göra anmälan om sin firma.

Utom dessa grufbolag finnes det naturligtvis en mängd andra bolag, som äro i hufvudsakligen samma läge, såsom hytte- eller masugnsbolag, bruksbolag, mejeribolag m. fl.

På grund af dels det nu senast af mig påpekade förhållandet, dels bristande sammanhang mellan vissa paragrafer, finner jag för min del det föreliggande förslaget icke vara så tydligt och klart affattadt, som önskligt vore; och då under nu varande förhållanden intet hopp läser förefinnas att genom en återremiss erhålla en bättre redigering i vissa fall, anser jag att det är klokast att för denna gång afslå hela förslaget; hvarför jag ock förenar mig med dem, som framställt detta yrkande.

Chefen för kongl. justitiedepartementet, herr statsrådet von Steyern: Den siste talaren trodde sig väl hafva i 17, 18 och 19 §§ af förslaget funnit bestämmelser om, hvad den firmaanmälan skall innehålla, som göres af enskild näringsidkare, handelsbolag och aktiebolag, men han hade ej kunnat upptäcka någon motsvarande bestämmelse i fråga om den rörelse, som omtalas i § 9 mom. 4, och därför måste han afslå lagen. Om den ärade talaren behagar vända om bladet i utskottets betänkande och läsa § 20, skall han der finna hvad han sökt.

Han begärde ock ett bestämdt svar på den fråga, efter hvilket mom i 9 § bolag enligt grufvestadgan skall registrera sin firma. Svaret blir: under intetdera; sådant bolag skall ej registrera alls. Enligt fimalagens 8 § skall endast den registrera firma, som idkar handel eller annan näring, med hvars utöfvande följer skyldighet att föra handelsböcker, men idkare af grufvedrift är, enligt § 2 i kongl. förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855, från sådan skyldighet befriade. Förslaget kan således icke vara å grufbolag tillämpligt.

Herr Stockenberg: Då mot ifrågavarande förslag åtskilliga anmärkningar blifvit framstälde, tillåter jag mig att till dem foga en visserligen mindre betydande, men dock af den beskaffenhet, att jag önskat uttala densamma. Anledning till denna min anmärkning har jag trott mig finna vid jmförelse mellan § 16 mom. 1 i förslaget

och § 9 i kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864, hvilket sistnämnda lagrum icke finnes i förslaget upptaget bland dem, som genom detsamma skulle ändras. Till följd häraf skulle, om förslaget blefve lag, för näringsidkare uppkomma en dubbel anmälningsskyldighet med ty åtföljande dubbelt besvär och dubbla kostnader. Justitieministern har väl i sitt skriftliga anförande till statsrådsprotokollet, hvilket anförande åtföljt Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, samt muntligen här i kammaren uttalat, att skyldigheten att göra anmälan om firma blifvit stäld i samband med bestämmelserna i 1855 års författning angående handelsböcker, men för min del kan jag icke finna annat än att en oformlighet här föreligger, som jag velat påpeka. För öfrigt skulle genom ifrågavarande anordning äfven myndigheterna komma att betungas med förändrat af dubbla förteckningar, nemligen dels enligt nämnde § i näringsfrihetsförordningen och dels enligt § 16 i förslaget. Med hvad jag nu uttalat har jag icke velat framställa något yrkande, utan blott göra ett inlägg till de öfrige mot förslaget gjorda anmärkningarne.

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

Herr Liss Ol. Larsson: Jag blef verkligen icke litet förvånad, då jag hörde, att lagutskottets betänkande, som icke åtföljts af en enda reservation, här rönt ett sådant motstånd, och min förvåning växte, då jag erfor att i Första Kammaren inga anmärkningar mot förslaget blifvit gjorda, ehuru der finnas både affärsmän och prester, som förstå saker sådana som denna. Det är, mina herrar, mycket lätt att rivna sönder lagförslag, men deremot icke så lätt att åstadkomma sådana. Äfven jag skulle kunna framställa anmärkningar mot förslaget, men om vi skola stå och vänta med nödiga lagars antagande, ända till dess ett förslag framkommit, mot hvilket inga anmärkningar kunna göras, händer det att vi inga lagar få. Äfven om man nu kan finna förslaget behäftadt med fel, tycker jag, att då det, vi hafva för oss, är bättre än de gamla bestämmelserna, böra vi antaga detsamma, och om också lagen vid tillämpningen skulle visa sig behöfva i en eller annan detalj förändras, kan detta med lätthet göras längre fram. På grund af hvad jag nu anfört, och då jag är öfvertygad om behöfvet af denna lag samt finner förslaget öfverhufvudtaget godt, vill jag för min del biträda detsamma, och ber att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Häruti instämde herrar Dieden, Pålsson och Persson i Heljebol.

Herr Carl Ifvarsson yttrade: Jag skall icke tillåta mig någon ny anmärkning mot förslaget, ty tillräckligt många sådana hafva redan blifvit framställda. Jag behöfver således icke öka deras antal, äfven om jag kunde hafva skäl dertill. Jag vill blott mot den siste talarens yttrande erinra, att min tanke är, att om ett lagförslag befinnes mindre godt, så är det bättre att genast afslå detsamma, för att det efter grundligare utredning må återkomma i en mera tillfredsställande form, än att behöfva i en nyligen antagen lag göra ändringar. Särskildt torde man få fästa uppmärksamheten derpå, att allt det

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

besvär, som den nya lagen komme att förorsaka, icke blefve utan kostnader, och är man rädd för ökade utgifter, bör man icke skaffa sig sådana på indirekt väg. Hade förslag om direkta, således nu synliga kostnader för ändamålets vinnande, förelegat, är jag viss om att den värde talaren på dalabänken af sparsamhetsskäl skulle motsatt sig dem. Här synas dessa kostnader visserligen icke, men jag är fullt förvissad att de nog skola komma. Jag vill särskildt instämma med den talare på stockholmsbänken som yttrade att vi stifta alldeles för många lagar. Jag tror han har rätt deruti och att man i synnerhet på näringslivets område icke bör stifta allt för många och vidlyftiga lagar, ty det kan hända, att de till slut blifva så många, att man icke vet hvad som är lag eller icke och att man begår förseelser, der man icke har skäl till att tro att någon förseelse blifvit begången. I sådana fall kan man lätt begagna sig af tillfället för att trakasera dem, man af en eller annan anledning vill åt, och sådana lagbud äro alltid farliga.

Jag instämmer med dem, som yrkat afslag å lagutskottets föreliggande betänkande.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Nog kan det vara lätt att göra anmärkningar emot ett lagförslag, såsom talaren på dalabänken nyss yttrade, och många sådana hafva också här blifvit framställda, men jag tror dock icke att de varit af beskaffenhet, att man därför bör förkasta hela lagen. Den viktigaste af de anmärkningar, som gjorts, har varit att genom de i det nya lagförslaget föreskrifna anmälningarne skulle förorsakas så mycket besvär, men detta är något som näringsidkarne för öfrigt redan nu äro underkastade. Enligt 1864 års näringsförordning skola ju alla, som vilja idka handel eller näring, ingifva skriftlig anmälan derom å landet till Konungens befallningshafvande eller kronofogden och i stad till magistraten. Detta är således ingen nyhet; kostnaden är deremot en nyhet, det medgifver jag.

Vidare har man anmärkt, att den nya lagen skulle vara så sträng i jämförelse med 1864 års förordning, men äfven detta håller icke streck. I 1864 års förordning stadgas nemligen böter för förseelser deremot från 5—500 kronor, under det bötesbeloppet enligt nya lagen är begränsadt mellan 5—100 kronor. — Man har också anmärkt, att dessa böter skulle förvandlas enligt allmän strafflag, men så är äfven förhållandet efter 1864 års förordning. Den nya lagen är sålunda tvärtom mildare än den gamla.

En annan ganska skarp anmärkning, som man rigtat emot den nya lagen, skulle vara att, om en person dör, skulle hans sterbhusdelegare icke fortfarande få drifva rörelsen under samma firma som förut, med mindre än att de alla dertill lemnade sitt tillstånd. Samme talare gjorde en minut förut eller nästan i samma andetag den erinran, att en stor firma vore ett stort kapital. Ja väl, en stor och aktad firma är verkligen ett stort kapital, men just därför har också hvarje sterbhusdelegare sin andel i denna firma. Skulle en eller flera sterbhusdelegare utan allas bifall kunna fortfarande anmäla sig till fortsättande af rörelsen under samma namn eller firma, skulle ju de som

icke blifvit hörda derom gå i mistning af sin rätt. Den anmärkningen tror jag sålunda saknar all betydelse. Jag kommer fortfarande att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lundberg: I anledning af hvad herr Hans Andersson anført derom, att genom antagande af ifrågavarande lagförslag ej skulle för häruti afsedda näringsidkande komma att ega rum egentligen någon annan anmälan, än redan stadgats, torde jag få anmärka, att, enligt 34 § i lagförslaget, alla de vid årets slut anmälda näringsutöfvare, som äro skyldiga att föra handelsböcker, måste verkställa ytterligare anmälan för firmaregistrering, och att den uti 1864 års förordning påbjudna anmälan är af annan beskaffenhet såsom den der bör vara åtföljd af bevis om god frejd och myndighetstillstånd, hvilka bevis skola särskildt förvaras och, när de icke omförmälas i förevarande lagförslag, väl förutsättas vara i sammanhang med anmälan om näringsidkande på grund af nämnda förordning ingifna, innan namn eller firma upptages i handelsregister. I enlighet med hvad jag förut yttrat, anser jag visserligen påkalladt, att angående firma eller handteckning vid handel och annan rörelse meddelas fullständigare och noggrannare lagbestämmelser; men då enligt 1864 års förordning föres förteckning öfver alla dem, som anmäla sig till näringsidkande, och anmälningsskrifter derom väl egenhändigt underskrifvas eller borde undertecknas af dem, som hafva skyldighet till förande af handelsböcker, kan jag icke finna erforderligt eller skäligt att enskilda personers sålunda uppgifna och vid deras rörelse oförändradt begagnade namn eller kända underskrifter skola anmälas för upptagande i handelsregister och kungörande i tidningar med åtföljande kostnader; och förnyar jag därför mitt instämmande uti herr Olof Jonssons afslagsyrkande.

Chefen för kongl. justitiedepartementet, herr statsrådet von Steyern: Jag ber endast få yttra några ord med anledning af några talares anföranden, hvaraf framgår att de fortfarande tro att efter den nya lagen skulle förekomma två slags anmälan, en för idkande af näring enligt 1864 års förordning och en för registrering af firma samt att det skulle föras två slags register öfver samma personer, det ena angående anmälan om idkande af näring samt det andra det genom firmalagen föreskrifna handelsregistret. Detta är icke händelsen. Äfven den, som vill idka handel eller näring, med hvars utöfvande följer skyldighet att föra handelsböcker, behöfver fortfarande göra endast en anmälan, hvilken skall innehålla alldeles detsamma som den nuvarande anmälan om idkande af näring med tillägg af hvad den nya lagen föreskrifver i afseende å anmälan af firma. Något annat register öfver dessa personer behöfver ej föras än handelsregistret. Det näringsregister, som nu föres, skulle sålunda endast behöfva bibehållas för de närings- eller industriidkare, som icke äro skyldiga att anmäla firma. Magistraterna behöfva icke registrera någon handlingsskyldig i två register, och dubbla afgifter för de registreringsskyldige kunna därför ej heller förekomma. Allt detta skall ordnas genom ändring

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

Rörande för-
slag till lagar
angående
handelsregi-
ster, firma
och prokura
m. m.
(Förta.)

af 1864 års förordning, hvilken ändring kan verkställas af Kongl. Maj:t ensam.

Herr Odell: Jag hade äran vara med, då denna lag genomlästes i lagutskottet förra riksdagen och hade vi då tillfälle att pröfva enahanda så väl i Danmark som i Norge gällande lagar samt söka att af desamma draga de slutsatser, som skulle blifva till nytta för oss och för den samfärdsel, som i sådant afseende onekligen är af ganska stor betydelse land och land emellan.

Det är två ting, som enligt mitt förmenande framstå tydligt och klart: det ena är att lagen lemna ett skydd åt allmänheten, det andra att den lemna skydd åt industriidkaren samt för dem, som skola låta sina namn och firmor inregistreras. Jag kan icke fatta att detta kan varda till skada för vare sig den ene eller den andre, att dem beredes dylikt skydd. Det ligger icke främmande för oss att stora svårigheter inträffat på handelsområdet och att åtskilliga trakasserier uppstått. Jag föreställer mig — hvilket jag äfven hade tillfälle höra i lagutskottet — att här vore tillfälle att få ett sådant skydd åt så väl allmänheten som de handels- och industriidkande, så att man sluppe ifrån att, såsom nu är alltför vanligt, ligga i tvedragt och trötter med hvarandra. Det är ju alldeles tydligt och klart att råder ordning på detta område, så skall oordning kunna förebyggas så väl å ena som andra sidan; och jag kan i likhet med talaren på dala-bänken säga, att jag icke vet huru länge vi skulle vänta på nya lagar, om de först då skulle kunna antagas, när icke alls någon anmärkning skulle kunna framställas mot förslagen. Skall man kasta bort alltsammans, därför att något är att anmärka här och der? Den principen tror jag icke vara den rätta; ty om så vore, så skulle det dröja ganska länge, innan vi kunde få någon sådan, som är af beskaffenhet att skydda alla och allt. Jag har icke kunnat bilda mig någon annan uppfattning af saken, hvadan jag för min del får yrka bifall till det föreliggande lagförslaget.

Med herr Odell instämde herr Olsson i Sännersta.

Herr Zachrison: Att döma af herr justitieministerns yttrande till statsrådsprotokollet synes den nya lagen vara synnerligen eftersträfvad af landets idkare af handel och näringar. Under sådana förhållanden måste det förefalla underligt, att en mängd ledamöter i denna kammare, som icke tillhöra affärsvärlden, af skyldig omvårdnad för handels- och näringsidkarna, med stor ifver motsätta sig att gifva dessa en lag, som de sjelfva sålunda ansett nyttig och behöflig. Det kan väl icke nekas att den nya lagen, äfven om den icke lemna ett ovilkorligt firmaskydd, likväl måste i många afseenden härutinnan verka skyddande. Lika litet torde kunna bestridas, att handelsregistret måste, såväl för handelsvärlden som den öfriga allmänheten blifva till gagn såsom en urkund, deri man finge veta, af hvilka personer en firma bestode, hvem som egde teckna firman, hvilken som vore prokurist, o. s. v. Under det att sålunda vissa förmåner af lagen äro

obestriddiga, tror jag att de här framhållna olägenheterna af lagens antagande icke äro så stora, som man velat göra dem. En bland de anmärkningar, som man med mycken skärpa framhållit, har varit den, att de i 9:de § 4 mom. omförmälda bolag eller intressentskap icke skulle kunna sjelfva veta, huruvida de voro anmälningsskyldiga. Jag tror icke att någon fara i det afseendet förefinnes. Lagen säger uttryckligen, att hvarje bolag, som enligt 1855 års förordning är skyldigt att föra handelsböcker, också skall vara pligtigt att, till införande i handelsregistret, göra föreskrifven anmälan. Jag kan icke föreställa mig, att det kan finnas något bolag, som icke vet huruvida det är skyldigt att föra handelsböcker. Om någon tvekan härom skulle förefinnas, skulle i allt fall detta icke härleda sig från den föreliggande lagen utan från 1855 års förordning. Om någon felaktighet i afseende på anmälan förekommer, så tillhör det den registrerande myndigheten att, för beredande af rättelse, derom underrätta. Den föreburna otydligheten i nu omhandlade hänseendet torde sålunda i sjelfva verket alls icke förefinnas.

Vidare har man framhållit de stora kostnader och besvär, som skulle föranledas deraf, att handlande och näringsidkare, hvilka hafva skyldighet att föra handelsböcker, också skulle vara pligtiga att göra anmälan till handelsregistret. För de nuvarande handlandena och näringsidkarna skulle detta onekligen medföra en särskild, ehuru föga betydlig kostnad; men denna kostnad torde dock motsvaras af den ordning och reda, som genom lagens införande skulle åstadkommas. Hvad åter angår framdeles uppkommande näringsidkare och handlande skulle, på sätt herr justitieministern anmärkt, deras anmälan till handelsregistret komma att få verkställas i sammanhang med den anmälan om näringens utöfning, som enligt 1864 års förordning dem åligger. I följd häraf skulle tillökningen i kostnaderna för dem utgöras allenast af utgifterna för anmälan kungörande i tidningarna. Men kostnaderna i sin helhet skulle i allt fall — betraktade såsom vilkor för utöfvande af deras näringsfång — vara af ringa eller ingen betydighet.

Mot lagförslaget hafva i öfrigt förekommit åtskilliga andra anmärkningar, men då dessa blifvit af herr justitieministern besvarade, torde jag för närvarande kunna inskränka mig till yrkande om bifall till 1:a § af författningsförslaget.

Herr Östberg förenade sig med herr Zachrisson.

Herr Jonsson i Hof: Jag beklagar att den siste talaren verkligen icke måtte hafva hört de anmärkningar, som blifvit framställda mot förslaget. Dessa anmärkningar gälde icke någon tvekan angående anmälningsskyldigheten, utan sjelfva formen för denna skyldighets fullgörande. Till dess jag blifvit vederlagd, vidhåller jag således hvad jag sagt; blir jag det icke, så måste herrarne lika med mig erkänna att föreliggande lagförslag är otydligt och otillfredsstillande samt att någon anledning icke förefinnes att brådska med antagande af förslag, som redan på förhand visar sig omöjligt att genom-

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)

föra. En föregående talare har visserligen yttrat att lagen i fråga skulle åstadkomma skydd inom alla möjliga områden, der den är afsedd att verka. Hvari det skyddet skulle bestå vet jag för min del icke; och dessutom lär väl ingen lag kunna helt och hållet förekomma hvarje missbruk. Det förvånade mig att talaren på dalabänken så skarpt betonade, att man icke borde så strängt motstätta sig antagandet af en lag endast derföre, att några anmärkningar mot densamma blifvit gjorda. Ja, det tror jag också, derest anmärkningarna, som framställas, icke äro befogade; men der dessa anmärkningar äro befogade, tror jag att det icke brådskar med lagens antagande. Hufvudsaken är nämligen huruvida anmärkningarne äro befogade; den består icke deri att de framställas vare sig med eller utan fog; och just deri ligger den stora skilnaden mellan herr Liss Olof Larssons och herr Carl Ifvarssons uppfattning.

För dem inom kammaren, som tänka som så: denna lag rör oss icke; om den är otillfredsställande, må de dragas med den, som beröras af den — för dem, säger jag, som tänka så, kan det nog vara likgiltigt om den ena lagen efter den andra antages, utan att vara tillfredsställande. Men de, som få erfara en lags verkningar i praktiken, hafva större intresse af att den är i godt skick; och säkert är att hellre än att hafva en mängd lagar, som icke äro af dess mera vigtig natur och som, jemte det de begränsa den fria verksamheten i fall, der det icke är alldeles nödvändigt, derjemte hafva det felet att de icke äro nog tydliga, icke nog praktiska, hellre kan man vara dem förutan. Samhällets industriella lif och handelslif kunna i mycket ringa mån befordras af lagar, utan äro beroende af helt andra faktorer, och gå dessa lagar så långt, att de onödigtvis inskränka och lägga band på den fria utvecklingen, tror jag att man lika gerna kan vara dem förutan. Jag skulle emellertid icke hafva så mycket emot den nu föreslagna lagen, om den blott hade varit tillräckligt tydlig, och denna anmärkning emot densamma vidhåller jag, till dess någon kan visa att den är obefogad.

Herr Markstedt: Jag skulle visserligen kunna göra en och annan anmärkning emot förevarande förslag, men jag har alltid afhållit mig från att deltaga i diskussionen angående lagfrågor, emedan det är ett område, der jag icke anser mig nog bevandrad. Jag borde derföre kanske icke heller nu yttra mig i frågan, men då här föreligger ett förslag till lag, som i så hög grad berör industrien och näringsarne, synes det mig som om jag borde åtminstone gifva tillkänna huru vida jag är för eller emot lagen. Detta förslag afser att åstadkomma skydd för näringsidkare, deras firmor o. s. v., och man kan icke vara annat än tacksam för att ett sådant förslag framkommit, ty såsom det hittills varit stäldt, har en ärlig och redbar industriidkare med ett välkändt namn varit utsatt för faran att få detta missbrukadt af en och annan samvetslös äfventyrare. Det har också på senaste tiden inträffat att dylika personer icke tvekat att sig till nytta begagna sig af andras firma, hvarigenom dessas kredit tillfogats oberäknelig skada så väl inom som utom landet. En särskild förtjenst

har, enligt mitt förmenande, detta förslag deruti, att det närmare bestämmer betydelsen af prokura, ett främmande uttryck, hvars betydelse mången förut icke haft reda på. Hvilka fel och bristfälligheter således än må vidlåda detta förslag, finner jag det dock hafva så många och obestriddliga förtjenster, att jag icke kan annat än yrka bifall till detsamma.

Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m. (Forts.)

Herr Erickson i Bjerby: Kan någon visa mig, att i vår lag finnes en enda viktigare paragraf, om hvars betydelse meningarne icke äro delade, skall jag rösta emot detta förslag; men då jag icke tror någon vara i stånd dertill, kommer jag att rösta för bifall till detsamma. Icke ens om tolkningen af grundlagen är man ense, på hvilket förhållande vi under den sist förflutna tiden sett de mest egendomliga bevis. Om nu en sådan lag som den här föreslagna är nödvändig för att bereda skydd för så väl idkarne af industri, handel och andra näringar som för dem, hvilka med desse inlåta sig i affärer, hvarföre då icke antaga den, äfven om ett eller annat stadgande i lagen skulle synas en eller annan mindre lämpligt? Visar tillämpningen af lagen, att den i något hänseende behöfver ändras, kan ju sådant lätt åstadkommas.

Jag yrkar således bifall till utskottets förslag.

Herr Ahlström: Jag ber att endast få i största korthet tillkännagifva, att jag för min del finner de skäl, som anförts för den föreslagna lagens antagande, väga så betydligt mera än de anmärkningar, som här blifvit gjorda emot densamma, att jag icke kan annat än gifva min röst för förslaget. Af de anmärkningar, som blifvit framställda, synas nemligen just de, hvilka varit de mest grave-
rande, hafva blifvit nöjaktigt vederlagda, och de öfriga hafva, enligt mitt förmenande, varit allt för obetydliga för att kunna inverka på frågan.

Jag yrkar därför bifall till förslaget.

I detta yttrande instämde Herr *Darin*.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr vice talmannen till proposition upptagit de gjorda yrkandena, blef paragrafen af kammaren godkänd.

§§ 2—7 äfvensom *rubriken till kap. 1*.

Godkändes.

Härefter anförde

Herr Lönegren: Jag hemställer, huru vida det icke må anses tillräckligt att endast paragrafernas nummer uppläsas, då betänkan-

Rörande för-
slag till lagar
angående
handelsregi-
ster, firma
och prokura
m. m.
(Forts.)

varit tillgängligt för kammarens ledamöter, och hvar och en således bör ega kännedom om de olika paragrafernas innehåll.

Denna framställning bifölls.

§ 8.

Godkändes.

§ 9 lydte sålunda:

1. Enskild näringsidkares firma skall innehålla hans tillnamn med eller utan förnamn. Ej må i firman intagas något, som antyder att firman innehafves af ett bolag eller att innehafvarens ansvar är begränsadt.

2. Firma för handelsbolag skall, då icke alla bolagsmännen äro i firman namngifna, innehålla namnet å minst en af dem med ett tillägg, som antyder, att flera bolagsmän finnas. I handelsbolags firma må ej intagas namn å annan person än bolagsman, ej heller något som antyder begränsning af bolagsmans ansvar.

3. Aktiebolags firma skall utmärka bolagets egenskap af aktiebolag.

4. Idkas rörelse af flera personer i bolag under annan form än i mom. 2 och 3 sägs, skall firman utmärka rörelsens beskaffenhet. Ej må sådan firma innehålla personnamn.

I fråga härom anförde

Herr Dieden: Afsåg herr Olof Jonssons yrkande om föredragningsättet vid början af lagens behandling, att hela lagen skulle vara förfallen, om denna paragraf underkändes, så har jag icke något att säga; men i motsatt fall vill jag göra det vilkor för antagande af § 9, att § 34 dermed också får anses antagen. Ty antager man § 9, men förkastar § 34, skulle detta vålla svårigheter för åtskilliga äldre firmor, hvilka icke, såsom fordras i lagen, betecknas med dens namn, med eller utan förnamn, som nu innehar firman.

Efter det herr vice talmannen erinrat att, enligt kammarens i fråga om föredragningsättet redan fattade beslut, hvarje § i lagförslaget skulle i ordningsföljd särskildt för sig föredragas och afgöras, och att således frågan om godkännande af § 34 icke kunde nu företagas, gäfvos af herr vice talmannen propositioner dels på godkännande af den nu föredragna § 9 och dels på densammas förkastande; och fann herr vice talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd och företogs i enlighet med följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som godkänner 9 § i det af lagutskottet i dess utlåtande n:o 1 framlagda förslag till lag angående handelsregister, firma och prokura,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner nej, har Kammaren afslagit nämnde § i lagförslaget.

Omröstningen visade 104 ja mot 36 nej; varande alltså kammarens beslut fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Återstående §§ 10—34, rubrikerna till de olika kapitlen, äfvensom rubriken och ingressen till lagförslaget blefvo härefter godkända.

Förslaget till lag angående tillägg till 15 kap. handelsbalken, som härefter upplästes.

Godkändes jemväl.

Slutligen förklarades utskottets ofvanomförmälda hemställan vara genom kammarens redan fattade beslut besvarad.

§ 2.

Vidare förekom till behandling lagutskottets utlåtande n:o 2, i anledning af Kongl. Majts proposition med förslag till lag angående meddelande af rättegångsfullmagt genom telegram.

I detta utlåtande hemställde utskottet, att den ifrågavarande propositionen måtte af Riksdagen antagas.

Det framlagda lagförslaget var af följande innehåll:

“Lag
angående meddelande af rättegångsfullmagt genom telegram.

Med ändring af hvad lag innehåller häremot stridande förordnas som följer:

Vill någon medelst telegram, som från statens telegraf- eller järnvägsstation afsändes, gifva rättegångsfullmagt till viss man, eller till viss man med rätt för denne att sätta annan i sitt ställe, då skall fullmagten i hufvudskrift uppvisas å stationen samt utgifvarens namnunderskrift inför behörig tjänsteman derstädes vitsordas antingen af utgifvaren sjelf eller, om fullmagten är af vittnen styrkt, af något af dessa; och varde intyg om vitsordandet af tjänstemannen tecknadt å

*Rörande förslag till lagar angående handelsregister, firma och prokura m. m.
(Forts.)*

Förslag till lag angående meddelande af rättegångsfullmagt genom telegram.

Förslag till lag angående meddelande af rättegångsfullmakt genom telegram.
(Forts.)

fullmagten och jemte innehålllet af denna i telegrammet ordagrant intaget.

Har den, som är satt att förvalta annans egendom, dennes uppdrag att sjelf eller genom ombud utföra hufvudmannens talan inför domstol, och vill han på grund deraf gifva rättegångsfullmakt åt annan medelst telegram, erfordras sådant intyg, som ofvan sägs, endast såvidt angår namnunderskriften å sist nämnda fullmakt.

Telegrammet skall vid befordringen i föreskrifven ordning kollationeras och bevis derom af vederbörande tjänsteman vid ankomststationen meddelas å det utskrifna telegrammet. Detta gälle sedan såsom fullmakt; dock skall, der part sådant äskar eller rätten af annan anledning finner det nödigt, fullmagten i hufvudskrift inom tid, som rätten bestämmer, hos rätten företes, vid påföljd att telegrammet eljest anses ogilt såsom fullmakt.“

Emot utskottets hemställan hade reservationer afgifvits af herrar *Anderson* i Tenhult och *Smedberg*, hvilka ansett, att efter ordet “statens” i första stycket af den föreslagna lagtexten bort insättas orden: “eller annan till allmänt begagnande upplåten“, samt af herr *Andersson* i Nöbbelöf.

Efter föredragning af ärendet anförde

Herr *Smedberg*: Då denna lag endast föreskrifver, att telegram, som befordras genom statens telegraf- eller jernvägsstation, skall anses giltigt, tillkommer den afsedda förmånen blott en del af landets invånare, och många blifva derifrån utestängda. Jag tror deremot det icke vore vådligt lemna en dylik rättighet jemväl åt de telegrafstationer, som tillhöra enskilde, men äro upplåtna för allmänhetens begagnande. Jag har därför biträdt den reservation som framstälts och hvari yrkas, att efter ordet “statens” i första stycket af den föreslagna lagtexten måtte insättas orden: “eller annan till allmänt begagnande upplåten” och momentet sålunda få följande lydelse: “vill någon medelst telegram, som från statens eller annan till allmänt begagnande upplåten telegraf — eller jernvägsstation afsändes” etc. Jag tillåter mig alltså yrka bifall till lagförslaget med nyssnämnda förändrade lydelse.

Chefen för kongl. justitiedepartementet, herr statsrådet von Steyern: Jag anser mig icke kunna tillstyrka en sådan förändring, som den siste talaren föreslagit. Då det är fråga om att stifta en undantagslag såsom denna, bör man icke blott se till, att ändamålet med lagen vinnes, hvilket i detta fall är att skaffa part tillfälle att i nödfall begagna sig af telegrafen för afsändande af rättegångsfullmakt, utan äfven att vederpartens rätt icke kränkes. Derföre föreskrifver lagen, att rättegångsfullmagten i original skall uppvisas å afgångs-telegrafstationen och vitsordas af den som utfärdat densamma, eller bestyrkas af vittnen. Detta skall ske inför telegraftjänstemannen vid afgångsstationen, som dervid fullgör ett slags notarii publici förrättning. Sådant kan ske vid en statens telegraf- och jernvägsstation, der tele-

grafen förestås af personer med tjenstemannaansvar, men detta är icke fallet vid enskilda jernvägsstationer. Der torde det icke ens vara samma person som vid alla tillfällen sköter telegraferingen, utan den kan ombesörjas af än den ene, än den andre. I alla händelser sker det utan tjenstemannaansvar.

Det är hufvudsakligen af detta skäl och då jag anser att man icke bör taga det första steget på en ny och oförsökt bana allt för långt, som jag icke kan tillstyrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Lundberg: Jag ber att få fästa uppmärksamhet derå, att det insmugit sig ett tryckfel i sista punkten af förslaget, der ordet "åt" förekommer i stället för "å". Ordalydelsen bör sålunda vara: "Telegrammet skall vid befordringen i föreskrifven ordning kollationeras och bevis derom af vederbörande tjensteman vid ankomststationen meddelas å det utskrifna telegrammet." Härutinnan hemställer jag om rättelse, i fall Andra Kammaren, såsom jag antager, vill bifalla förevarande lagförslag.

Herr Zachrisson: Om man också är villig erkänna önskvärdheten deraf, att den förmån, som den föreliggande lagen afser bereda, måtte komma så många som möjligt till godo, så torde dock, såsom herr justitieministern anmärkt, blifva svårt att utsträcka rättigheten till telegramfullmagts meddelande jemväl till de enskilda telegrafstationerna. Dessa skötas nemligen icke af personer med tjenstemannaansvar; och telegrafapparaterna vid dem äro icke af samma slag som vid statens jernvägsstationer. I följd af denna senare omständighet måste fullmagt, som afsändes från enskild telegrafstation, oftast aftelegraferas två gånger innan den framkommer till bestämmelseorten. Dessa förhållanden föranleda, att garantierna för telegramfullmagts öfverensstämmelse med originalet blifva mindre, då fullmagten expedieras från enskild, än från statens telegrafstation. Vidare skulle alltid det bevis om fullmagts vitsordande af vederbörande, som bör meddelas, blifva mindre tillförlitligt, då det utfärdas af en handhafvare af en enskild jernvägsstation, än då det meddelas af en statens tjensteman. Då häraf lätteligen kunde föranledas osäkerhet i rätts-säkerheten, tillåter jag mig yrka bifall till den nådiga propositionen i oförändradt skick.

Herr Ruhlin: Hade förslaget afsett allenast statens telegrafstationer och icke dess jernvägsstationer, skulle jag för min del icke funnit anledning till anmärkning. Men då rätt medgifves för tjenstemännen vid statens jernvägsstationer att tillhandagå allmänheten med vidimering af fullmagter, synes mig ett dylikt tillstånd rättvisligen böra lemnas äfven åt tjenstemännen vid de enskilda jernvägarne. Det har sagts att vid de enskilda jernvägarne förekommer tätt ombyte af personal äfvensom olika telegrafapparater än vid statens, men samma förhållande gäller äfven till stor del vid statens jernvägar, der också olika apparater, nemligen Morses och visareapparater, begagnas. De tjenstemän, som äro anställda vid de enskilda jernvägarne, äro visserli-

Förslag till lag angående meddelande af rättgångsfullmagt genom telegram.
(Forts.)

Förslag till lag angående meddelande af rättgångsfullmagt genom telegram.
(Forts.)

gen, i likhet med förhållandet vid statens, hufvudsakligen jernvägs-tjenstemän, men de måste äfven der hafva andra egenskaper och särskildt måste de kunna telegrafera. Det yttrades här i onsdagens plenum, då det var fråga om den nedsättning i fraktafgifter, som blifvit gjord af statsbanestyrelsen, att enskilde, såväl kommuner som personer, med stora uppoffringar skaffat sig jernvägar samt varit med och bidragit till kostnaderna för statens jernvägar, der dessa gå fram. Ny synes det mig vara ganska orätt mot dessa kommuner och personer, som finnas omkring de enskilda jernvägarne, att icke äfven de skola få begagna sig af samma rätt som de, hvilka hafva statens jernvägar att tillgå. Som härtill kommer, att å enskilda jernvägar i regel går ett färre antal tåg än å statens, så hafva de, som bo omkring de förra, icke så lätt postförbindelse som de, hvilka bo omkring de senare, och därför äro dessa ännu mera i behof af att tillfälligtvis få begagna sig af förefintliga telegrafledningar för att sända fullmagter. Kunna de enskilda jernvägarnes tjenstemän utnännas till föreståndare för poststationer, som der finnas och tillhöra staten, samt kunna de användas då det gäller direkt telegrafering med stats-telegrafstationer, så synas de mig kunna användas äfven i det fall, hvarom här är fråga. I motsatt fall blir en stor del af allmänheten förlustig den med detta lagförslag afsedda fördel, eller att pr telegraf kunna meddela rättgångsfullmagt. Risken kan ju icke vara så stor, då originalfullmagten kan infordras, och därför ber jag få instämma med reservanterna, att här icke endast bör stå *statens* telegraf- eller jernvägsstation, utan äfven sådan telegrafstation, som till allmänhetens begagnande blifvit upplåten, ty endast härigenom kan allmänheten få tillräckligt gagn af den nu föreslagna lagen.

Herr Löfberg: Det skulle enligt min tanke i ganska hög grad förringa betydelsen af denna lag, om densamma skulle komma att antagas i det skick utskottet föreslår. Det är nemligen en allmänt känd sak, att på de flesta orter, der statsbanor saknas, sträcka sig enskilda jernvägar, och det vore ju en orättvisa mot den deromkring boende befolkningen att icke bereda densamma tillfälle att för sådant ändamål, som här omförmäles, få begagna sig af befintliga telegrafer. Jag anser dessutom de betänkligheter, som blifvit anförda mot antagande af reservanternas förslag, vara försvagade just genom lagförslagets egna bestämmelser i deras nu företedda skick. Det står nemligen i sista delen af det framlagda förslaget, att "*detta gälle sedan såsom fullmagt, dock skall, der part sådant äskar eller rätten af annan anledning finner det nödigt, fullmagten i hufvudskrift inom tid, som rätten bestämmer, hos rätten företes*". Det bör således enligt min åsigt icke vara något hinder för den part, som icke anser det från enskild jernvägsstation afsända telegram tillförlitligt, att begagna sig af denna bestämmelse och infordra fullmagten i hufvudskrift inom den tid vederbörande domstol förelägger. Då förslaget — med det af reservanterna gjorda tillägg — är sådant, att till följd deraf motpartens rätt icke kan förnärmås, så anser jag alla skäl tala för att detsamma

antages med den ändring, som reservanterna här antydt. Jag tillstyrker därför reservationen.

Herr Bokström: Det vore synnerligen önskvärdt, om åt här föreliggande förslag kunde gifvas den utsträckning, som reservationen afser. Men ty värr saknas den därför nödiga förutsättningen, hvilken är, att den, som tager emot ett sådant telegram, skall vara en tjänsteman, som har tjänstemanna vitsord och ansvar. Man ser ju ofta i de enskilda jernvägsstationerna anslag om, att jernvägsstyrelsen icke ikläder sig något som helst ansvar för de telegram, som genom stationen afsändas, och för min del är jag öfvertygad om, att det vore en ringa tjänst åt rättssäkerheten i landet, om lagförslaget sådant reservanterna föreslå det, blefve lag.

Jag anhåller därför om bifall till utskottets förslag.

Herr Tufvesson: Det synes mig föreligga en besynnerlighet deri, att medgifvandet icke skulle kunna utsträckas äfven till enskilda banor och telegrafledningar. Denna omständighet blir så mycket mer i ögonen fallande, då man besinnar, att af Sveriges trenne hofrätter stå endast två i förbindelse med statens jernvägsnät, men den tredje, som är förlagd i Kristianstad, är derifrån afskild. Således skall man icke per telegraf kunna sända en rättegångsfullmagt dit, hvilket jag anser innebära en orättvisa. Hofrätten i Kristianstad skulle således icke i nu ifrågavarande hänseende blifva jemnställd med de öfriga. På grund häraf instämmer jag med reservanterna i deras yrkande.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Som herrarne se af betänkanudet, har jag reserverat mig mot antagandet af denna lag. Jag har gjort det, derföre att jag ansett lagen i ett hänseende vara ganska otydlig. Om jag t. ex. vill öfverlåta åt en person att föra min talan genom fullmagt, så kan det hända att denna person icke kan komma i tillfälle att vara vid domstolen närvarande, och då är i denna lag icke med ett ord stadgadt, huru han skall kunna genom telegram öfverlåta sin rätt på annan person. Det är visserligen nämndt, huru det skall tillgå, då någon har en generel fullmagt, såsom t. ex. en disponent. Han behöfver endast hafva namnunderskriften å rättegångsfullmagten styrkt af vittnen; men så är icke förhållandet med den, som erhållit en fullmagt genom en annan. Nu kan man visserligen tyda lagen så, att hvad som är stadgadt för det ena fallet äfven skall gälla för det andra likartade fallet, det vill säga att man skall telegraferas båda fullmagterna. Detta är emellertid mycket otydligt. Första gången vi i utskottet behandlade denna fråga var det icke en enda som kunde läsa detta mellan raderna, utan alla voro öfverens om att texten borde omredigeras. Vi föreslogo derföre att göra en ändring eller omredigering af texten, som också gjordes och blef af utskottet godkänd, men nu har regeringen kommit med samma förslag som förra gången. Jag anser emellertid, som sagdt, att förslaget tarfvar förtydligande. Men då det är så få fall, då lagen kan komma att tillämpas, och då den antagligen kommer att hafva betydelse

Förslag till lag angående meddelande af rättegångsfullmagt genom telegram.
(Forts.)

Förslag till lag angående meddelande af rättsgångsfullmägt genom telegram.
(Forts.)

endast för sakkörare och advokater, vill jag icke göra något yrkande. Jag har blott velat påpeka det oegentliga förhållandet.

Herr Ruhlin: Mig synes, som om det föreliggande förslaget icke lade hinder i vägen för att öfver enskilda telegrafledning af-sända rättsgångsfullmägt. Det står: "Vill någon medelst telegram, som från statens telegraf- eller jernvägsstation afsändes" etc. och då vi veta att större delen af våra enskilda jernvägar stå i samtelegrafering med statens telegrafledning, synes det som om hinder icke skulle förefinnas för befordran af telegram från statens ledningar in på de enskilda linierna för att der mottagas och öfverlemnas till vederbörande person. Jag kan ej se något hinder härför, och då skulle det vara egendomligt, att icke på en enskild jernvägsstation skulle få emottagas ett sådant telegram.

De farhågor man tyckes hysa, att ett telegram icke skulle framkomma i samma ordalag som det affattats, derföre att det afsändes från en enskild linie, tror jag lika väl kunna hysas, då det rörers statens jernvägs-telegrafer, och det af samma skäl. Garantien är i ena som i andra fallet lika stor. Denna farhåga tror jag emellertid icke beböfver vara så stor, ty det står längre ned, att "telegrammet skall vid befordringen i föreskrifven ordning kollationeras och bevis derom af vederbörande tjänsteman vid ankomsttiden meddelas å det utskrifna telegrammet". Mig synes det derföre som om, då under flera år samtelegrafering fortgått mellan såväl statens telegrafstationer som jernvägsstationer och de enskilda jernvägsstationerna, äfven nu ingen skilnad borde göras i detta fall, ty derigenom ställes en hel del personer, som skulle hafva nytta af detta förslag, utom detsamma. Det finnes mängen, som har flera mil till en statens telegrafstation men kanske blott ett kort stycke till en enskild sådan, och det synes då vara orättvist att stifta en lag, som gynnar den ene och skadar den andre, i synnerhet då det icke är någon risk att lagstifta på annat sätt, enär ju fullmagten kan i original infordras.

Jag fortfar att yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Folke Andersson: Då jag inom lagutskottet deltagit vid behandlingen af denna fråga, så skall jag be att få säga några ord. Hvad ifrågavarande lagförslag angår, så skulle jag ingenting hafva emot att det utsträcktes så långt som möjligt, och att de fördelar, som afses med detta lagförslag, måtte komma allmänheten till godo, om sådant icke inverkade på rättssäkerheten. Men då det upplysts, att de tjänstemän, som äro anställda vid de enskilda telegraf- och jernvägsstationerna, icke hafva tjänstemannaansvar och icke kunna betraktas vara lika säkra som de som äro anställda vid statens stationer, har jag ansett mig böra stanna vid hvad utskottet föreslagit. Jag tror dessutom att Första Kammaren redan antagit förslaget i det skick det nu blifvit framlagdt, och hoppas att äfven denna kammare skall göra detsamma. Skulle det sedermera befinnas önskvärdt, att lagens bestämmelser kunde tillämpas äfven vid de enskilda telegraf-

och jernvägsstationerna, så må denna fråga blifva föremål för en framtida åtgärd.

Jag får på grund häraf yrka bifall till utskottets förslag.

Herr A. P. Danielson: Jag för min del tror, att, om man vill uppnå något, man ej bör gå längre än här af Kongl. Maj:t föreslagits. Jag tror för öfrigt, att endast den, som är slarvig i sina affärer, eller af hastigt påkommande sjukdom eller dylikt, skall komma att begagna detta sätt att utfärda fullmagt. Den mera omtänksamme och i vanliga fall anlitar nog hädanefter som hittills för befordrande af fullmagter i tid genom posten. Om emellertid någon gång som jag nämnt någon sak fordrar rask åtgärd, så kan det ju vara godt att kunna på statens telegraf eller jernvägsstationer medelst telegram meddela annan person fullmagt. Då emellertid tjänstemännen vid enskilda telegraf- och jernvägsstationer icke äro underkastade tjänstemannaansvar, torde förslaget lämpligen icke böra utsträckas utöfver hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Jag tror därför att, om man vill hafva något, man bör bifalla Kongl. Maj:ts förslag oförändradt.

Förslag till lag angående meddelande af rättgångsfullmagt genom telegram.
(Forts.)

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Efter af herr vice talmannen gifna propositioner på de olika yrkandena, godkände kammarerna ifrågavarande lagförslag, dock med iakttagande deraf, att det å 3:je raden i sista stycket förekommande ordet "åt", skulle i enlighet med lydelsen i Kongl. Maj:ts proposition rättas till "å".

§ 3.

Slutligen föreslogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående förändrad lydelse af § 40 i förordningen om kyrkostämman, samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863.

§ 4.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *Joh. Ohlsson* i Stockholm, hvilken nu aflemnade två motioner:

N:o 126, om ändrad lydelse af §§ 49, 50, 53, 58, 60, 81, 87, 88, 95, 96, 97, 98, 100, 103, 105, 107, 108, 109 och 110 regeringsformen, och

N:o 127, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till ändring i riksdagsordningens bestämmelser i afseende å kamrarnes bildande m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtande n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *fjerde* hufvudtitel; samt

lagutskottets utlåtanden n:o 7, i anledning af väckta motioner om ändring af 26 kap. 2 § byggningsbalken;

N:o 8, i anledning af väckt motion om tillägg till 17 kap. 16 § rättegångsbalken; och

N:o 9, i anledning af väckt motion om ändring af 1 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 Juni 1875.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>Ivar Månsson</i>	under 14 dagar fr. o. m. den 28 dennes.
"	<i>N. Hansson</i> i Berga.....	" 7 " " " 28 "
"	<i>S. F. Norén</i>	" 10 " " " 28 "
"	<i>C. J. Petersson</i> i Elsebo	" 9 " " " 31 "
"	<i>A. Johansson</i> i Löfåsen	" 8 " " " 1 inst. Juni.
"	<i>C. Persson</i> i Stallerhult	" 8 " " " 1 " "
och	<i>G. A. Wändahl</i>	" 5 " " " 1 " "

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{4}$ 11 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Lördagen den 28 Maj.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 21 dennes.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet herr *Joh. Ohlssons* i Stockholm i gårdagens sammanträde bordlagda motion n:o 126.

Vid föredragning vidare af samme motionärs under n:o 127 aflemnade motion, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till ändring i riksdagsordningens bestämmelser i afseende å kamrarnes bildande m. m., begärdes ordet af motionären

Herr *Joh. Ohlsson*, hvilken yttrade: Då jag blifvit upplyst derom, att formella betänkligheter skulle kunna uppstå, huru vida den sista delen af min nu föredragna motion kunde remitteras till konstitutionsutskottet, ber jag att få återtaga nämnda del af motionen.

Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition medgaf kammaren, att herr *Ohlsson* finge återtaga den sista delen af ifrågavarande motion, eller den del deraf, som afsåg skrifvelses aflåtande till Kongl. Maj:t; och öfverlemnades motionen i återstående delar till behandling af konstitutionsutskottet.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda:
statsutskottets utlåtande n:o 4, samt
lagutskottets utlåtanden n:is 7, 8 och 9.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

N:o 1, i anledning af förslag om utfärdande af föreskrifter rörande tiden för löners och arfvodens utbetalande till lärarepersonalen vid rikets folkskolor, mindre folkskolor och småskolor; och

N:o 2, i anledning af förslag om förändradt sätt för utbetalning af pensioner från folkskolelärares pensionsinrättning samt folkskolelärares enke- och pupillkassa.

Kammaren beslöt, att dessa nu första gången bordlagda ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.